Kulturutskottets betänkande

1980/81:9

med anledning av motion om förvaringen av vissa boksamlingar

Motionen

I motion 1979/80:371 av Tore Nilsson (m) och Börje Stensson (fp) yrkas att riksdagen anhåller att regeringen uppdrar åt riksarkivet att utreda frågan om gemensam deponering av de i motionen berörda samlingarna.

Av motionen framgår att det vid en konferens i januari 1980, där företrädare för ett flertal folkrörelseanknutna bokförlag samt för nykterhetsorganisationer samlades för att dryfta arkivproblem, framfördes önskemål om att värdefullt arkivmaterial skulle kunna deponeras i riksarkivet av de organisationer som så fann lämpligt och önskvärt. Vad man därvid åsyftade synes ha varit material som omfattade en mångfald olika tryckalster. Till stöd för sitt yrkande uttalar motionärerna bl. a. följande.

En stor del av detta material är föremål för forskares intresse. I många fall är just det förhållandet att denna litteratur och det andra materialet är samlat och visar en tidsepok i ett visst sammanhang av avgörande betydelse för forskaren. Forskaren är inte bara fackmannen och den lärde utan även den som kallas "barfotaforskaren". I många fall finns nu risk för att de arkiv det är fråga om skingras och skadas, vilket ägarna inte kan acceptera.

I motionen exemplifieras förvaringsproblemen med uppgifter om Evangeliska Fosterlandsstiftelsens förlagssamling.

Motionärerna anser att det bör vara ett intresse för landets arkivmyndighet och arkivdepå att beakta de förhållanden som beskrivs i motionen. Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv bör lämpligen utreda vad som kan göras för att gemensamt bevara vad som finns i de i motionen berörda arkiven.

Tidigare riksdagsbehandling

Kulturutskottet behandlade vid riksmötet 1979/80 en motion (1978/79:1865) av Tore Nilsson m. fl. (m, c, fp) om ett forskningscentrum i anslutning till Strindbergsmuseet. Motionärerna avsåg härmed ett fristående folkrörelsearkiv, som skulle vara tillgängligt för forskare och andra och byggas upp som ett bok-, bild- och tidningsarkiv. I ett sådant folkrörelsearkiv skulle Evangeliska Fosterlandsstiftelsens förlagsarkiv, vilket motionärerna bedömde vara av stort intresse för Strindbergsforskningen, utgöra en del. Den huvudsakliga avsikten med motionen, nämligen att lösa vissa bevarande- och förvaringsproblem, överensstämde nära med syftet i motion 1979/80:371.

Utskottet avstyrkte motion 1978/79:1865 (KrU 1979/80:8) med hänsyn till att utskottet inte funnit att det förelåg ett mera utbrett intresse för ett folkrörelsearkiv av det slag som aktualiserats i motionen. I sitt betänkande berörde utskottet även vissa befintliga myndigheters och institutioners möjligheter att ta hand om förlagssamlingar som består av böcker och annat tryckt material. Uppgifter lämnades om Kungl. bibliotekets ansvar när det gäller att ta emot pliktleveranser av skrift. Vidare upplystes bl. a. om att varken riksarkivet eller Stadsarkivet i Stockholm tar emot samlingar av det slag som avsågs i motionen.

Riksdagen följde utskottets förslag och avslog motion 1978/79:1865.

Utskottet

I motion 1979/80:371 föreslås att riksarkivet genom sin nämnd för enskilda arkiv skall utreda frågan om gemensam deponering av vissa bok- och tidskriftssamlingar. Utskottet får med anledning av motionen anföra följande.

Riksarkivet är central förvaltningsmyndighet för arkivfrågor och chefsmyndighet för landsarkiven. I riksarkivets uppgifter ingår att vara arkivdepå och att främja forskning. Riksarkivet mottar arkivhandlingar från statliga myndigheter m. fl. och får enligt gällande bestämmelser som deposition eller gåva ta emot arkivhandlingar även från enskilda. Begreppet enskilda arkiv innefattar bl. a. folkrörelsearkiv. Enligt vad utskottet inhämtat har ett flertal organisationer och samfund hos riksarkivet deponerat bestånd av arkivhandlingar som bildats hos resp. riksorganisation. Genom nämnden för enskilda arkiv bedriver riksarkivet även rådgivande verksamhet avseende folkrörelsernas arkivfrågor. De samlingar av tryckt material som avses i motion 1979/80:371 utgör emellertid inte arkivhandlingar i allmänna arkivstadgans mening. Det kan således konstateras att de bevarandefrågor m. m. som tas upp i motionen inte kan hänföras till riksarkivets ansvarsområde. Att förvara och tillgänglighålla tryckta skrifter är en uppgift för biblioteken.

Med hänsyn till det anförda anser sig utskottet inte böra förorda att riksarkivet ges det uppdrag som yrkas i motion 1979/80:371. Utskottet avstyrker således motionen och hemställer

att riksdagen avslår motion 1979/80:371.

Stockholm den 23 oktober 1980

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Åke Green (s), Kerstin Anér (fp), Tyra Johansson (s), Ingrid Diesen (m), Lars-Ingvar Sörenson (s), Olle Eriksson (c), Lars Ahlmark (m), Bertil Hansson (fp), Ing-Marie Hansson (s), Maja Bäckström (s), Sten Sture Paterson (m) och Karin Israelsson (c).

GOTAB 65727 Stockholm 1980